

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK: Valláseggyenlőségi szövetség. *Gálík Mátyás.* — Janus-törvény. — Válasz Ihász László (a f. évi 45-ik számban közölt) cikkére. *Bognár Endre.* — **Tárca.** Alakítsunk parochiális könyvtárakat. *Hajdu Lajos.* (Folyt. köv.) — Magyar theol. szakirodalmunk gyarapodása. *Nógrády.* — **Bélelet.** — Pályázatok.

Valláseggyenlőségi szövetség.

E becses lapok Nagytiszt. Szerkesztője azt a kérdést veti fel, hogy kinek mi kifogása van a szövetség vagy annak czíme ellen? Mert — amint írja — nem tudja megérteni, hogy az ág. hitv. ev. egyetemes lelkészi értekezleten egyesek a prot. egyház tekintélye hanyatlásának okát abban keresik, hogy vezető embereink minden praegnans felekezeti álláspontot nélkülöző egyháztársadalmi tömörülésre igyekeznek minket rávinni, milyen p. o. a valláseggyenlőségi szövetség.

Magam is ilyen irányban szólaltam ott fel, legyen szabad erre vonatkozó szerény nézetemet itt röviden előadnom.

Mindenek előtt én nem a valláseggyenlőségi szövetség ellen szólaltam ott fel, ennek létezéséről fogalmam sem volt, annak programját az „Ev. Őrálló“ később közölte. Felszólalásom a tervezett Protestáns szövetség ellen irányult. Hogy miért? — röviden előadom.

Minden szövetség csakis úgy lehet áldást hozó, ha annak tagjai között a teljes egyetértés, az őszinte egyakarát honol. — Már pedig bocsánatot kérek, de én a református atyánkfiai részéről velünk szemben az őszinteséget eddigelé nem tapasztaltam. Lehet, hogy mint aféle falusi pap e tekintetben szüklátkörrel bírok csak, de a tények azt bizonyítják, hogy ref. testvéreink minket uszályhordozóknak elfogadnak ugyan, jók vagyunk a gesztenye kikaparására: de már valódi prot. keresztyéneknek nem ismernek el. *Hiszen nekik is meg van „Ne temere“-jük.* Ők is megkövetelik egyházi tisztviselőiktől, hogy amennyiben ág. h. ev. nővel lépnek házasságra, attól reversalist követeljenek s vegyenek.

Nehogy azonban valaki ezt mesének tartsa, ám álljanak itt az adatok: Múlt évi

arad—békési lelkészi értekezlet alkalmával beszélte ez egyházmegye esperese, hogy egy békéscsabai ág. h. ev. leány jegyben járt egy ref. tanítóval, s a menyasszony őt kérte meg násznagynak s eskető lelkésznek, mit ő a legnagyobb készséggel el is vállalt, Az esküvő napján értesült azonban, hogy a menyasszony reversalist adott s természetesen mindkét tisztségről lemondott. — Az akkor Gyuláról sürgősen hivatott ref. segédlelkész azt mondta, hogy egyházi felsőbb hatóságuk az ilyen reversalisokat megköveteli.

Ezt látszik bizonyítani amaz újabb eset, melyet f. évi szeptember hó elején az aszódi testvértől hallottam.

E szerint egy ág. h. ev. lelkésztársunknak leányát jegyezte el egy ref. lelkész. — A frigy azonban csak úgy jöhetett létre, hogy előbb az ág. hitv. ev. pap leány kénytelen volt reversalist adni! Micsoda fonák helyzetbe sodorta az ev. ref. egyház ez esetben egy lelkésztársunkat? Hogy fogja az ezután híveit a reversalis adás veszedelmétől óvni? Nem jut majd eszébe az illető testvérnek, midőn híveit a reversalis adás átkától óvni akarja, amit Pál ap. I. kor. IX/27 mond: „hogy valami módon, holott én prédikállok másoknak, gonosz életü legyek.“?

Mit jelent továbbá az is, hogy a Bánágban az összes volt egyesült prot. egyházakat, ahol a lelki pásztor ág. hitv. ev., megbolygatták s ők kiváltak, daczára annak, hogy ennek folytán mindkét egyház nyomorog, holott egyesülten elég erősek voltak.

S itt azután a saját tapasztalatom is olyan, hogy az engem a tervezett prot. szövetségtől visszatartott. Szórványomban egy községben több ág. hitv. ev. és ev. ref. hívő telepedett le, kik, hogy gyermekeiknek a vallásos nevelést megadhassák s egy egyesült prot. iskolát tarthassanak fel, egy egyesült prot. leány gyülekezetet akartak létesíteni.

Tekintettel arra, hogy az ág. hitv. ev. hívek száma 10—15-el több volt, tekintettel arra, hogy Apateleik közelebb esik, mint az ev. ref. hívek anyaegyháza: Pankota: a hívek az apateleki ág. hitv. ev. anyaegyházhoz akartak csatlakozni.

E végből több gyűlést tartattam velük, a pankotai ref. tiszttárs jelenlétében is, de a ref. convent ezt megerősíteni soha sem akarta. Midőn már a nagygeresdi egyezés minden feltételének megfelelt a szerződésünk, akkor kijött Széll Kálmán nagyszalontai ref. esperes, Fábrián László egyházmegyei gondnokkal s az arad—békési ág. hitv. ev. esperes. S miután már látták, hogy az egyesülést megakadályozni bajos, előállottak azzal, hogy a szerződésbe vétessék bele, miszerint az anyakönyvek csakis magyarul vezethetők.

En ez ellen természetesen, mint egyházunknak sértő meggyanúsítása ellen, tiltakoztam. Hivatkoztam arra, hogy egyházi alkotmányunk kimondja, hogy egyházunk hivatalos nyelve a magyar, így azok másként nem is vezethetők. Hivatkoztam arra, hogy az apateleki ág. hitv. ev. anyagyülekezet nyelve tót s így itt bajosan lesz olyan lelkész, ki a létesítendő leányegyház anyanyelvét — úgy az ág. h. ev., valamint az ev. ref. hívek többsége német, — tökéletesen bírja s az anyakönyveket németnyelven vezesse. Mindhiába. Az ő makacsságuk folytán az egyesülés hajótörést szenvedett.

Kicsiny egyház papja vagyok, itthonról ritkán mozdulok ki, akik többet járnak-kelnek, több ilyen sérelmet hozhatnának fel ref. testvéreink ellen.

Egyetememes lelkészi értekezletünkről haza térve, olvastam a Vallásegyenlőségi Szövetség megalakulásáról s annak céljáról s működési tervéről.

Erre vonatkozólag szerény nézetem az, hogy mint egyházi testületnek nincs lételapja, de mint egyházpolitikai programot szívemből üdvözlöm s neki Istentől drága hazánk s szeretett egyházunk javára s boldogítására sok sikert s hosszú életet kívánok. (Senki se gondolt annak egyháztestületi jelleggel felruházására. Szerk.)

Igen is vallom azt, hogy mi vagyunk a világ savai s annak világossága. Kötelességünk tehát az igaz keresztyéni testvériség, egyenlőség s viszonyosság érdekében nemcsak küzdeni, de másokat is erre serkenteni s buzdítani. Fel kell már egyszer nagy álmódosásunkból ébrednünk s másokat is fel keltenünk, jassák ők is, hogy az ultramontanizmus nemcsak egyházunkat, de hazánk minden rendü

s rangu és vallásu lakosait milyen örvény felé sodorja.

Egyházunk s a ref. egyházat közösen érdeklő Tisztelt Bizottság tagjait kérve-kérem azonban: figyelmeztessék a ref. testvéreket, hogy amennyiben velünk egy úton akarnak haladni, legyenek őszinte testvéreink s viseltessenek több bizalommal irányunkban.

Apateleik, 1908. november 16.

Gálik Mátyás.

A Janus-törvény.

Az „Egyetértés” már hivatkozott cikkét többek kívánságára a következőkben adjuk le szövegszerűen:

Budapest, augusztus 4.

Törvényt tervez Apponyi, melynek, mint a római Janus istenségnek, két arca legyen s egyik arczával a protestánsok, a másik arczával pedig a katolikusok felé mosolyogjon. Apponyi úgy hívja ezt, hogy az 1848: XX. törvénycikk végrehajtása s azt tervezi, hogy ezen a czimen a protestánsoknak adandó segílyt felemeli három millió koronával, a katolikusoknak pedig megadja az autonómiát.

A negyvennyolczas törvényhozók szörnyen csodálkoznak, hogyha hallanák, hogy azt a törvényt, amit ők országreformáló liberális szándékkal hoztak, hogyan hajtja végre egy negyvennyolczas miniszter? Az 1848: XX. törvénycikket, — amint ez minden betűjéből kimutatható, azért hozták, hogy a felekezetek közt levő különbségeket megszüntessék. A katolikus egyház addig államvallás, privilegizált, uralkodó egyház volt. Az 1848: XX. törvénycikk ezt megszünteti, mert első paragrafusában kimondja, hogy minden ez országban lakó felekezetek egymással tökéletesen egyenlők legyenek. Addig a katolikus egyház milliárdos vagyonokat — és pedig nagyrészen állami eredetű javakat élvezett. Az 1848: XX. törvénycikk második paragrafusa azonban kimondja, hogy „az egyházak összes szükségletei közálladalmi javakból fedezendők.” Ez a második paragrafus több, mint félszázaddal a francia szeparacionális törvény előtt kimondotta a szekularizáció elvét, az összes egyházi javak állami elkobzását; mert hiszen miért hagyta volna az állam az egyházak kezén azokat a javakat, hogyha az egyházaknak amugy sincsen szükségük semmiféle jövedelemre, tekintve azt, hogy összes szükségleteiket amugy is „közálladalmi javakból” fedezik?

Az elmúlt hatvan esztendő óvatos volt, nem mert hozzányulni a negyvennyolczas egyházpolitikai iörvényhez. Kossuthék törvényéből a huszadik cikkely végrehajthatlan irattári emlék maradt, összevissza annyi jelentőséggel, hogy az egymásután következő szabadelvü kormányok erre a huszadik törvénycikkre hivatkoztak, amikor a protestáns papok napszámosbérét kongruával s állami segítséggel foltoztatták. Most végül Apponyi hozzáfog a végrehajtáshoz s ezt oly módon cselekszi, hogy hat évtizeddel a magyar liberálizmus klasszikus évszáma után, pontosan akkor, amidőn Franciaországban az állam és egyház viszonyát legradikálisabban megoldó szeparacionális törvény életbeléptetésének utolsó hullámai is elsimultak, megcsinálja a fordított szekularizációt. Másutt elkozzák a már meglevő egyházi vagyont; nálunk Ap-

ponyi — amint ezt a minisztertanácsról kiszivárgó hírek igazolják — még azokat az alapokat is kiszolgáltatja a katolikus autonómiának, amelyeknek tisztán egyházi és tisztára katolikus jellege mai napig vitás volt.

A kimutatható és ellenőrizhető egyházi vagyon értéke az ugynevezett „tanulmányi alapok”-kal együtt közel van az egy milliárdhoz. Töméntelen kincs és töméntelen vagyon reprezentálója ez az érték olyan fökeszegény országban, mint Magyarország. Ez a milliárd ezer esztendő szorgos gyűjtésének, sok koronázott magyar király bőkezűségének eredménye, kezdve attól, hogy szent István az első apátságok és első püspökségek alapjait megvetette. E vagyonok fölhasználására nézve azonban még ma is a bőkezű ajándékozók intenciója irányadó. Az alapítók intencióinak megértéséhez pedig tudni kell a következőket:

Először: amikor kegyes királyok a pazar alapítványok javarészét tették, még nem volt ebben az országban sem katolicizmus, sem protestantizmus. A kegyes királyok nem felekezeteket, hanem magát a keresztyénséget akarták a pogánysággal szemben támogatni. Rabulisztika nélkül lehet ebből azt következtetni, hogy az így összegyűlt vagyonhoz a katolikus egyházon kívül az egykor egyetlen keresztyen egyházból később kivált keresztyen felekezetek is egészen jogosan formálhatnak örökösödési igényt.

Másodsor: a kegyes királyok az alapítványok egyik és pedig tekintélyesebbik részét iskolai célokra adták a keresztyen egyháznak, amelyik akkor a műveltség terjesztésének ugyszólván egyedüli letéteményese volt. Kétségtelen, hogy a vagyonnak ez a része ma, amikor már nem az egyház s legkevésbé sem a katolikus egyház privilegiuma a kultura ápolása, nem szolgálhat speciális egyházi célokat.

Harmadsor: az egyházi célokra juttatott donációk közjogi kötelezettségekkel jártak. A püspökök, apátok zászlósúruk voltak, ha háboru volt, maguk költségén, saját bandériumaik élén szálltak hadba; neveltették a király fiát, koronázáskor megajándékozták a királynőt. Ezek a közjogi kötelezettségek elavultak; ám vajjon ebből az következik-e, hogy a püspökök most már teher nélkül élvezhetik a maguk öt-hatszáz-ezer koronás javadalmait?

A negyvennyolcztas törvényhozók bölcsesége úgy akart ezeken az anomáliákon segíteni, hogy az összes egyházi kiadásokat állami kiadásoknak deklarálta, amiből következett, hogy az egyházi javakat s az egyházi jövedelmeket viszont állami vagyonnak s állami bevételnek kellett tekintenie. A szabadelvű korszak pedig reparálta az anomáliák egy részét azzal, hogy az ugynevezett tanulmányi alapokat állami kezelésben tartotta s azokat semmi áron sem volt hajlandó kiszolgáltatni a katolikus autonómiának.

Apponyi ellenben ki akarja szolgáltatni. Felhasználja erre a protestánsok törvénytárgyát, akik ezt mondják: Kívánjuk az 1848: XX. törvénycikk végrehajtását, de nem betű szerint, szekularizációval, hanem annak szelleme szerint, szekularizáció nélkül. Legyenek a felekezetek egyenlők erkölcsiekben és anyagiakban. Őrizzék meg autonómiájukat; a katolikusok tartsák meg vagyonukat, mi protestánsok ellenben kapjunk annyi államsegélyt, amennyi a katolikus egyházvagyon jövedelmének s a katolikus és protestáns felekezetek számarányának megfelelő.

Apponyi erre vállalkozik a törvény végrehajtására illetéken: Megcsinálja a katolikus autonó-

miát (ezt a felekezetek paritása követeli, mert hiszen a protestáns felekezetek is magukat igazgatják) és ennek kiszolgáltatja, szabad, ellenőrzés nélkül való rendelkezésére bocsátja, az egész egyházi vagyont a tanulmányi alapokkal együtt, a protestánsok államsegélyjét pedig megdupplázza, fölemelvén azt összesen ötmillió koronával. (Tessék utána számolni, hogy ezer millió korona évi kamatja hányszor öt millió korona, s azátan meg tetszik érteni, hogy Apponyi Albert hogyan értelmezi a 48: XX. t.-cikkben lefektetett paritást?)

Ennyi magyarázat élesen megvilágítja a Janus-törvény mind a két arcát. Amint látható, a katolikus egyház felé eső arc nyájas jóindulattal mosolyog, a másik ellenben, amelyik a protestánsok felé néz, zordonul elborul. Az egyik arc egy bőkezű Krózusé; a másik egy fukar Harpagoné.

Apponyi csalódik, amikor azt hiszi, hogy ezzel a törvénytárgy a felekezetek békéjét szolgálta. (Az „Egyetértés” 1908. 187. sz.)

Válasz

Ihász László tisztelt barátomnak az „Evang. Órálló” folyó évi 45-ik számában a dunántúli ágost. hitv. ev. egyházkerületi népiskolai-bizottsághoz intézett kérelmére, a konfirmációi oktatás anyagára vonatkozólag.

Nevezett lelkész úr előre bocsátván egy elme-futtatást, két kérdést intéz az egyházkerületi népiskolai-bizottsághoz. — Miután ez idő szerint én vagyok az a szerencsés a bizottságnak egyházi elnöke lehetni, azt hiszem a meginterpellált bizottság nem veszi tőlem rossz néven, ha helyette és képében én adom meg a feleletet, annyival inkább, mert magának a bizottságnak a legjobb esetben is csak háromnegyed év múlva volna módjában a hozzá intézett kérdésre feleletet adni. A kérdés feltevője pedig feleletet kapni előbb óhajt.

Mégis mielőtt a kérdésre felelnék, ezzel világítom meg a szóban levő egyházkerületi határozat genezisét: Az 1906. évi dunántúli egyházkerületi könyv 133-ik pontja szerint az egyházkerület népszerű és nagytudású püspöke megkereste az egyházkerületi népiskolai-bizottság elnökét. Megkeresésében a következőkről tesz említést: „Úgy az egyházkerület részéről kinyomatott tantervben, mint az egyetem által kiadott vallástani tervzetben hiányzik a részletesebb útmutatás a konfirmációi oktatásra; tekintetbe véve ennek fontosságát, a konfirmációi oktatásnak a serdülő növendékek lelkületére vonatkozó hatását, óhajtandó volna itt is egy utbaigazító tervzet megállapítása, mely hathatós segélyül szolgálhatna a fiatal lelkészeknek és a konfirmációra való előkészítéssel megbízott tanítóknak a leányegyházakban.”

A bizottság elnöke a püspöki megkeresést még az évben, a népiskolai-bizottsági ülés tárgysorozatába felvette s a bizottsági ülés aképen döntött felette, hogy egy utbaigazító tervzet elkészítésére a maga kebeléből egy albizottságot küldött ki, melynek általa elfogadott munkálatát a jelen évben terjesztette az egyházkerületi közgyűlés elé. Az egyházkerületi közgyűlés e munkálatot egyhangulag elfogadta.

Tehát mint látni méltóztatik, e munkálat első sorban „utbaigazító tervzet” „hathatós segély” akar lenni fiatal lelkészeknek és a konfirmációra való előkészítéssel megbízott tanítóknak a leányegyházakban.

De szerintem e munkát más célt is óhajt szolgálni, nevezetesen azt, hogy akik bizosságot éreznek magukban a vallási tankönyvirodalom terén s a konfirmándusok számára tankönyvet akarnak írni, legyen azoknak is egy útmutatójuk, hogy a tankönyv anyagára nézve mihez szabják magukat. Mert tudtommal ahány a konfirmándusok tankönyve, ugyanannyi s különféle tartalma. A rengeteg sok közül csak egyetlen egyet ismerek, mely egyházkerületünk által előírt alappon épült fel.

De ha már benne vagyunk, engedjék meg, — szíves szeretettel kérem — hogy egyet-mást idevonatkozólag még elmondhassak, Tisztelt barátom azt mondja: „Kifogásom van a tananyag megállapításának II. része ellen, mely a keresztyén erkölcsant írja elő tananyagul a **tízparancsolat alapján.**” Tisztelt barátom meggyőződése szerint, ez utóbbi *lapis offensionis*, boitránkozás köve, vagy mint ő mondja „*tartathatlan ellenmondásnak látszik.*” Hát pedig ez szerény véleményem szerint se nem ellenmondás, se nem tarthatatlan, hanem nagyon is *következetes eljárás.* — „*A tízparancsolat = a törvény*”, mondja Ihsz. Úgy van, tökéletesen igaz, amennyiben a mózesi, az ótestamentumi törvények egyik *eminens* része, melynek hivatása, feladata nem szűnik meg, sőt „egy kis jóta vagy egy pontocska el nem múlik e törvényben, mig-nem abban mindenek beteljesítetnek.” (Máté V. 18.) Nem is csak Izraelnek, hanem az egész művelt emberiségnek szóló öröktörvény marad a tízparancsolat. Épen ezért nem zárja ki, de sőt megköveteli, hogy mindenkor szoros kapcsolatban maradjon azzal a keresztyéni erkölcsanttal, melyet Jézus Krisztus nemcsak tanított, de szent és példás életével első sorban ő maga övéinek megmutatott.

Még kevésbé szakítható el a kettő egymástól, hogyan lehetne a kettő között ellenmondás, mikor Üdvözítőnk maga mondja: „Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvény és a próféták eltörölésére . . .” A törvény nekünk vezérlő mesterünk volt a Krisztusra. (Gal. 3, 24). Az is marad. A törvény nem az ígéret ellen adott. A törvénynek vége a Krisztus, minden hívő embernek igazságára (Rom. 10. 4). Tudnivaló, tudnunk kell, hogy van a törvénynek egy más jelentősége is, nemcsak az úgynevezett: „*usus legis paedagogicus, s elenchtikus.*” És ez: az „*usus legis didacticus seu tertius*”, mely mint Istennek kijelentett akarata, életünknek sinór mértéke, megismerteti velünk kötelességeinket. Más fundamentumot senki nem vethet, mint a mely vettettett.

Nem is akar vetni. A meglevő alapra óhajt építeni, mégpedig nem is szénát, szalmát avagy pozdorját, hanem aranyat, ezüstöt, drága köveket. — Eddig sem volt, ezután sem leszen ellenmondás a keresztyén erkölcsant tanításában, ha az a tízparancsolat alapján történik. Akkor is a keresztyén erkölcsant és a keresztyének erkölcsi élete abból az önzetlen és páratlan szeretetből indul ki, abban gyökeredzik, melyet Jézus és az ő nyomdokain az apostolok tanításaikban hirdettek és hogy nekünk példát adjanak, mindenkor maguk is gyakoroltak. Hogy nincs ellenmondás a kettő között, hivatkozom magára a „*hegyi beszédre*” (Máté 8. VII. rész), melynél magasztosabb igazságok tudatára az emberiség soha nem ébredhet, mint aminők Jézus hegyi beszédében mint drága gyöngyök lerakva vannak. Uggannyira, hogy haladjon bár a szellemi műveltség bármennyire, bármennyire, növekedjenek bár még oly széles kiterjedésben es megmérhetlen mélységben a természettudományok s velek az emberi

szellem, a keresztyénség fensége és erkölcsi műveltsége azonfelül, mi az evangéliumokban csillámlik és fénylik, — nem mehet, oly véghetetlen nagy az.

Az előadottak nyomán arra a kérdésre tehát: „1. Használhatom-e a konfirmációi oktatásnál az egyházegyetem által szabadalmazott konfirmációi katekat, habár azok tananyag beosztásai, az egyházkerület által elfogadott javaslat tananyag-beosztásával nem egyeznek?” — tisztelettel a következőket felelhetem: Szabályzataink értelmében minden hazai evang. lelkész, ha engedelmeskedni akar egyházi alkotmányunknak és azon felépült egyetemes szabályoknak, csakis az approbált könyveket használja és használhatja.

A 2-ik kérdésre: „Szabad-e nekem konfirmációi oktatásomban konfirmándusaim erkölcsi életét a mózesi tízparancsolatján építenem, holott annak senki nem vethet más fundamentumot, mint amely egyszer vettettett, a mely a Krisztus”, csak annyit tartok szükségesnek megemlíteni, hogy aki a tízparancsolat alapján tanít, tanítja a keresztyén erkölcsant, hogy beoltva legyenek a gyermekek az ördög és annak álnokságai ellen; az nem tagadta meg a fundamentumot, mely egyszer vettettett. Már csak azért sem, mert Jézus maga is foglalkozik a tízparancsolattal, czítálja, magyarázza, bővíti, alkalmazza. Úgy tesz Luther is. A tízparancsolatot tette katéjának első részévé. — Annak tanítása elengedhetetlen iskoláinkban most is, ha vallás-erkölcsi nevelésben akarjuk részesíteni gyermekeinket. Luther kateja pedig nagy tekintélyű könyv, symbolikus könyveinknek egyike.

Kelt L.-patonán, 1908. Márton napján.

Bognár Endre.

T Á R C A.

Alakítsunk parochialis könyvtárakat.

Ajánlva az egyházmegyei, egyházkerületi és egyetemes gyűlések és lelkészi értekezletek figyelmébe s támogatásába.

Réges régen elhangzott az eszme, alakítsunk parochialis könyvtárakat. Nyujtsunk módot a lelkészeknek, hogy haladjanak a korrall, ismerkedjenek meg a tudomány legújabb vívmányaival, tudományos kutatásaival, hogy képzett, művelt, sokoldalú képzettséggel bíró papságunk legyen. — Azonban minden nemes törekvés, életbevágó eszme hajtóerést szenved a kivitelnél. Hiányzik a *nervus rerum gerendarum*: a pénz; gyülekezeteink szegények, a nehéz anyagi gondok, a létfenntartás, igénybe veszi az összes pénzforrásokat, nemhogy évenként nagyobb összeget fordíthatnának a parochialis könyvtárak létesítésére. — Lelkészeink pedig az 1600 koronás fizetés mellett, küzdve ugyancsak a mindennapi életszükségletekkel, csekély jövedelmeikből nem nagyon sokat költhetnek irodalomra. Pedig az irodalom pártolás, új könyvek beszerzése nagy áldozatokat kíván. Az ismeretterjesztő, a tudományos kutatásokat és vívmányokat tárgyaló művek beszerzése — legyenek azok egyháziak avagy világiak — igen nagy áldozatokat igényelnek.

Be kell vallanunk. theologiai intézeteink tudományos színvonalon álló lelkészi kart nevelnek, — minden szép és nemes eszmék felkarolására lelkesítik a theologust, a tudományos kutatás legújabb vívmányaival megismertetik az élet küszöbe előtt álló fiatal lelkészi gárdát, megjelölik az utat és a módot, melyen a jól

letett alapon tovább építhetik fel ismereteiknek tárházát, gyarapíthatják azokat. Az élet azonban, a különféle nehézségekkel való küzdelem igen gyakran szárnyát szegi a legambiciozusabb ifju testvéreknél is, s a mindennapi életszükségletről való gondoskodás lehetlenné teszi a tudományos és gyakorlati életszükségeit kielégítő szomj enyhítését.

Tapasztalati tény bizonyítja, hogy az evangélikus irodalom nagyon gyenge alapokon nyugszik. Munkás lenne, de nincs ki számára dolgozzék. — Kiadót meg egyáltalában nem lehet kapni, mindenki azzal felel: Nincs piac, nincs vevő, a kiadott munkát, nem tudjuk értékesíteni. Látjuk, hogy egyes vállalatok egy-két évi vergődés után leszerelnek. Lelkesedéssel karolják fel kezdetben a megjelenő folyó vagy heti lapot s iratot, de ez csak szalmatüz, mely hamar elhamvad. A kiadó szerkesztő beleújí a gondba, a munkába — de főleg az áldozatba, abba hagyja a dicsőséget s szárnyaszegzetten, fájdalmas érzések közepette visszavonul a küzdőtérrel. Avagy nem mellettünk szól e ama tény, hogy, míg református testvéreink kerületenként tudnak fenntartani lapot, addig a mi egyetlenegy lapunk is miképen küzd!!

Ott vannak vállalatok. Dr. Masznyik Endre szerkesztésében megjelennek Dr. Luther Márton művei. A közel múltban három igen becses s hűzgapótló munka jelent meg s hagyta el a sajtót: Dr. Zsilinszky Mihály: A magyar protestáns egyház története; Dr. Mikier Károly: Magy. prot. egyházjogtana; Csiky Lajos: Cura pastoralis. Hány lelkészi könyvtárt ékesítenek, hány tudománysivár lelkész szomját elégítik ki eme munkák. Avagy ott van a Luther társaság. Nemes célt tűzött ki maga elé, áldozatokat hoz, s nem virágozik úgy mint kellene. Mindennek oka a pénzhiány, mert minden teher a lelkészek vállaira nehezedik, azoktól várunk mindent, s tisztelet a kivételnek, a világiak között nagyon kevesen vannak, kik áldoznak e nemes törekvéseknek s támogatják e vállalatokat.

Vizsgáljuk a lelkészek könyvtárát, mely tudomány ágat találjuk ott képviselve? A practica theologiát! Igen, mivel a gyakorlati téren működő papságnak erre van a legnagyobb szüksége. Új eszmékkel igyekszik gazdagítani ismereteit, hogy új éltető táplálékot nyujtson híveinek s a minden két évben megújuló perikopákat új oldalról világítsa meg. Vegyük szemügyre a könyvtárakat a német praktika theológiából legtöbben ott találjuk: Gerock. Cl. Harms és J. Harms. Ahlfeld, Trommel, Ziethe stb. perikopalis, Ohly, sújabban Ohly kiadásában Pniel, Palmer, Florey casualis, Lange, Beszer, Lisco valamint Manch. Gaben und ein Geist írásmagyarázásait, a magyar munkák közül Győry, Margócsy, Zábrák, Kolbenheyer beszédgyűjteményeit, s ezeken kívül a ref. testvérek egy-egy munkáit. Minden lelkész ezek egyikét igyekszik megszerezni s használja különféle változatban egy ideig. Ezek az általános művek, melyeket a lelkész kar felkarol s istápol.

A könyvek beszerzésénél igen sok lelkésztestvért az is vezeti, hogy a legszükségesebb könyveket szerezzék be, a mennyiben igen gyakran tapasztaljuk — s ezt sokan szem előtt tartják — nincsen avagy nem lesz pap utód, kinek hagyjam azokat. — Állításom igazolja az új papi nemzedék, melynek sorain végig tekintve, igen kevés papi sarjtal találkozzunk.

Talán messzire mentem fejtegetéseimben, de azt kellett előre bocsátanom, mielőtt tárgyamra reáternék

A lelkészi könyvtárak megalapításánál, nem azon elv vezérel engem, hogy teljesen új — értve alatta a legújabbban megjelenő műveket, vásároljuk — könyvtárakat alapítsunk; — hanem szerényebb alapon induljunk. Nem akarok gyülekezetünkre nehéz terhet felróni. Vegyük meg lelkésztestvéreink könyvtárát. Hány lelkész hal meg, avagy nyugalomba vonul, kinek könyvtárát senki sem használhatja a családban s könyvei csak elkallódnak. Ha ezt megvesszük a parochialis könyvtárak részére, úgy a már meglévő alapon tovább haladhat az utód. Látva a meglévő könyveket, melyek neki lelki tápot nyujtanak, s új tudomány szomj után epedve, az újabb termékeket venné meg. S így idővel, ha valamely gyülekezet papja utód nélkül halna el, újra átvehető lenne a könyvtár, egy szép s értékes könyvtár állana rendelkezésére az utódnak. S ez így menne utódról-utódra.

S ezen könyvtár átvételével kettős cél lenne elérve. Nemcsak a parochialis könyvtár alapja lenne megvetve, hanem a népkönyvtáré is. Hiszen minden lelkész könyvtárában számos oly füzet, könyv található, mely a népet is érdekelhetné. A lelkészi könyvtárak megalapításával megalapíthatnók a népkönyvtárakat is. Nemcsak a templomban, prédikációkkal nevelnők népünket, hanem odahaza is.

(Folyt. köv.)

Magyar theol. szakirodalmunk gyarapodása.

A pozsonyi egyet. theol. akadémia fáradságot s akadályt nem ismerő, kitünő tanárai által megindított theol. tudományos vállalatok száma ismét gyarapodott. A közel napokban hagyta el a sajtót, mint a „Keleti Könyvtár“ I. sorozatának 1. része Hornyánszky Aladárnak a pozsonyi theol. akad. fiatal tudós tanárának „Héber Nyelvtan“-a s a theol. szakirodalom terén már régebbi idő óta igen szép névvel bíró dr. Masznyik Endre, ugyancsak a pozsonyi theol. akad. közfiszteletnek örvendő igazgatójának szerkesztésében, mint „Az ágost. hitv. ev. egyház Régi Emlékei“-nek I. száma az „Egyesség Könyve“.

Mindkettő páratlan értékkel bír a maga nemében. Mert hogy mi jelentőségük van az ilyen könyvészeti gyűjteményeknek azokra nézve, akik a tudomány egyik, vagy másik ágával foglalkozni, azt mivelni, fejleszteni akarják, mindenki tudja. Becsüket alig méltányolhatjuk eléggé, ha tekintetbe vesszük, hogy mennyire hátra maradtunk mi a többi európai nemzetek között a tudomány minden ágában, de különösen a theológia terén. Hiszen magyar ev. theol. szakirodalmunk még jóformán mai nap is csak a kezdet kezdetén áll. Még mindég messze vagyunk attól, hogy úgy mint a külföld, mi is büszkén mondhatnók, hogy immár nekünk is életerős, izmos theol. szakirodalmunk van, mely a theológia minden kérdését felölelné! És ugyan miért? . . . Aki nemzetünk s evang. egyházunk történetét, irodalmi életünk sajátos helyzetét, viszonyait ismeri, tudni fogja, hogy az egészséges, tudományos szellemi élet kifejlődésének nálunk ezer meg ezer akadály van. Az uttörő nehéz és fáradságos szerepe jut azoknak, akik magyar theol. szakirodalmunk felvirágoztatásáért csak valamit is akarnak tenni. *Előmunkálatok jó formán nincsenek. A munkásnak magának kell minden adat után járnia!* Hogy milyen munka ez, azt legott által láthatjuk. — Hiszen gondoljunk csak arra is, hogy ez uttörőknek

a theol. terminus technikusokra nem állanak rendelkezésükre megfelelő magyar kifejezések, úgy hogy pld. dr. Masznyik Endrének az ő „Pál apostol élete és levelei“ c. művében, vagy „Evang. Dogmatiká“-jában formálisan gyártania kellett a megfelelő magyar kifejezéseket. (Becsületére legyen mondva, hogy a legnagyobb sikerrel). Az olvasó közönség közönyét — mely ugyan szintén kezd már szűnni — nem is akarjuk említeni. Pedig hát mi más sarkallja a munkást a maga gyönyörűsége mellett, ha nem annak elismerése? De úgy vagyunk mi magyarok, hogy a tudomány munkásait nem tudjuk eléggé megbecsülni. A legkisebb királyi kitüntetés, érdemrend, vagy kereszt valóságos gloriáival vonja be annak viselőjét az emberek előtt: a tudományban elért egy-egy siker legtöbbször csak magát a munkást lelkesíti! Bizony másutt a kir. kitüntetések egész sora s sok egyéb, nem ér fel a tudományban elért egy-egy jelentősebb sikerrel. De ott ám más a közönség is. Hatalmas lépésekkel járnak előttünk a theol. irodalomban is, mi pedig csak kullogunk-kullogunk utánuk. . .

Érzi ezt mindenki, de kedve és bátorsága az akadályokkal szembe nézni, csak keveseknek van.

Ezen kevesek közé sorakozik most a pozsonyi theol. akad. igen képzett fiatal tanára is, Hornyánszky Aladár. Sokan ismerjük őt közelebbről is. Fiaitlon került közel egy évtizeddel ezelőtt a pozsonyi theol. akadémiához. Nagyobb munkát eddig — eltekintve a Theol. Szaklapban kifejtett tudományos működésétől — még nem kaptunk tőle. Az egy évtizedet önművelésére, ismereteinek gyarapítására fordította és pedig oly szerencsésen, hogy amellet, hogy több európai nyelvet beszél, nemcsak szaktárgyában, az ó-szövetségi exegesisben (héber, arab és syr nyelvek), de akár a többi theologiai, akár a profán tudományokban a legszelesebb látkörrel bír. Legujabban — úgy hallottuk — szó van róla, hogy „cum iure successionis“ a cultus minister egy ujjonnan szervezendő II-ik tanszékre kívánja meghívni Goldziher mellé a budapesti tud. egyetemre. Nagy veszteség lenne theologiáinkra, melyet egy hamar nem is lehetne pótolni!

Kutatásainak, fáradozásainak már előttünk fekszik első gyümölcse. Reményeljük, hogy csakhamar megkapjuk a másodikat s sorra a többit!

Első nagy munkája a „Keleti Könyvtár“ I. sorozatának 1. számaként megjelent „Héber Nyelvtan“-a a legszebb reményekre jogosít. Ritkán jelenik meg a könyv piacon hozzá hasonló értékű munka. *Tudományos értékének még Apponyi Albert gróf cultus minister is elismeréssel adózott, akinek támogatásával jelenik meg tulajdonképpen e mű.* A mai áldatlan felekezeti viszonyok között, amidőn a klerikális had oly roppant aggressive jár el minden ellen, ami protestáns: a minister — Apponyi Albert — támogatása kétszeres dicsőség tudós tanárunkra!

Nyelvtant írni oly nyelven, melyet beszélünk, olyanoknak, akik azt beszélnek, magában véve nem nehéz s nem nagy dolog. Az író előtt ott áll a hason munkák egész tömege, készen megállapítva, szabályba szedve a nyelv törvénye, kétes esetben segítségére jön jó nyelvérzéke. Legfeljebb az anyag helyes elrendezése, szabatos példák választása az, amihez jó pedagógiai érzék és készség kell. . . De megírni egy holt nyelvnek nyelvtanát, mely bár fejlődésében le van ugyan zárva, de a nyelv törvényei még nincsenek minden tekintetben szabatosan meghatározva, úgyhogy — mint a jelen esetben is — azt magának az íróknak kell megtennie, . . . megírni a héber nyelv-

nek nyelvtanát magyar nyelven, ahol jóformán semmi előmunkálót nem találunk . . . *megírni sikerrel*: nem mindennapi dolog, nem közönséges tudás kell hozzá. Ép ez okoknál fogva Hornyánszky „Héber Nyelvtan“-ának megjelenése úgy tárgyánál, mint értékénél fogva valósággal esemény számba megy! A magyar tudománynak nincs oka szégyenkeznie e munka miatt, diszére válnék az még az e téren meszsze előttünk járó német theol. szakirodalomnak is! Hornyánszky egy sereg ujitást tett nyelvtanában, a melyek hivatva vannak a héber nyelv tudományos megértését előmozdítani; oly formába öntötte az anyagot, hogy komoly embernek gyerekjátékká teszi a megértést, elsajátítást. A fiatal theológus generáció oly segédeszközt kapott benne, melyért a külföld tanulói is hálásak volnának. Mert bár nem hiányzik benne sem a tudományos rendszeresség, sem a precizitás, e nyelvtan mégis elsősorban a kezdők számára készült. S az e czéllal jelentkező didaktikai érdek a legszerencsésebb módon talált benne megoldásra. A nyelv filozófiától tartózkodik, e helyett a nyelv törvényeit önti preciz szabályokba, melyeket szerencsésen megválasztott példákkal illusztrál. Az első 19 oldalig az írással és olvasással, majd innen a 48. oldalig a hangtannal és végül a 48—327 oldalig a tulajdonképpen alaktannal (névmások, igék, nevek, partikulák) foglalkozik. Mindenütt a világos látás, az anyag felett való uralom, a szerencsés rendező elme tűnik elénk. *Ilyen nyelvtant csak az írhat, aki a sémi nyelvek legapróbb részleteit is tökéletesen ismeri, aki az ó-szövetség nyelvében otthon van!* Az Írás és olvasás, valamint a Hangtani szakaszban a szerző becses s úgy szólván nagy részt eredeti irod. illetve nyelvtörténeti kutatásainak eredményeit közli. Az Alaktanban helyes pedagógiai érzékkel előbb a tényleges nyelvalakokkal ismert meg s csak azután az eredeti formákkal. Az új szabályokat mindenkor az előző, már ismert szabályokkal hozza kapcsolatba, ráutalván mindenkor a már tanultakkal való egyezés, illetve az azoktól való eltérésekre: mi által a kezdőnek tetemesen megkönnyíti munkáját. Hornyánszky nyelvtana ez értékes és jelentős ujitásaival tulszárnyalja a külföldnek nem egy első angú, magasztalt héber nyelvtanát!

De nem volna ismertetésünk teljes, ha nem iktatnók ide a sémi philológia legkiválóbb magyar tudósának Goldziher Ignátz egyet. tanárnak a következő bírálatos ismertetését is

„Hornyánszky Aladár tanárur Héber Nyelvtanának kéziratát nagy meglepéssel olvastam. Újabb irodalmunk teljes hiányában van a mai tudomány állásának megfelelő tankönyveknek, melyek a sémi tanulmányokkal foglalkozni óhajtó ifjúságot e tanulmányok nyelvtani feltételeibe bevezetnék. Hornyánszky ur munkája örvendetes kezdeményezés ez érezhető hézag pótlásában. A munka általános jellemzésére jó lélekkel mondhatjuk, hogy szerzője tökéletesen bírja a modern sémi nyelvtudomány módszerét és e tudását önálló, független felfogással érvényesíti jeles munkájában, mely tudományos szempontból valóságos nyereséget jelent irodalmunkban. Előkelő tudományos magatartását másrészt nagyon szerencsés módon egyesíti a gyakorlati didaktikai igények ügyes teljesítésével.

Nagyon kívánatosnak tartanám, hogy Hornyánszky ur, kit a sémi philológia terén alapos és szakavatott tudósnek ismernek, a főbb sémi nyelvek grammatikai vázlatának sorozatos kidolgozására nyerne buzdítást.“

Őszintén s örömmel üdvözöljük mi is a kiváló tudóst, aki nem csak magának, hanem az egész magyar protestantizmusnak dicsőséget szerzett. Ama szeretet és őszinte tisztelet, amelylyel ismerősei viseltünk irányában, buzdítsa újabb s e munkájához hasonló értékű működésre!

Vajha a fiatalabb papi nemzedék, amelynek pályája kezdetén egész életre szóló lelki eledelt kell beszereznie, a Biblia mellé odaállítana könyvtárába minden értékesebb theol. szakmunkát, oda állítaná Hornyánszky emez értékes Héber Nyelvtanát is, hogy segélyével megvalósítsák a reformáció nagy elvét „ad fontes“!

Vajha belátná a fiatalabb papi nemzedék, hogy az ó-szövetség szellemébe csak úgy hatolhat be, csak úgy merithet abból áldásosan az igehirdetés szempontjából is, ha nem hanyagolja el a héber nyelv studiumát! Egy kis munkaszeretet kell hozzá s Hornyánszky Héber Nyelvtana mellett mindenki elérheti.

Vajha protestáns lelkészeink, tanáraink és akad. hallgatóink a könyv megszerzésével is kimutatnák, mennyire szeretik mindazt, ami Isten igéjének teljes megismerését előmozdithatja!

*

A másik érdemes munka a dr. Masznyik Endre által közrebocsátott „Egyesség Könyve“. Dr. Masznyik Endrének már régibb idő óta jó neve van a theol. szakirodalom terén. Az „Egyesség Könyve“-nek közrebocsátásával, — mely a Formula Concordiae 1598-ik évből való magyar fordításának facsimile kiadása — újabb becses szolgálatoit tett evangéliumi egyházunknak. Százados téves hiedelmet lesz hivatva e könyvecske eloszlatni. Eddig e symbolikus iratunk ugy szerepelt, mint Formula Discordiae. Elég volt kimondani a szót Formula Concordiae és az emberek megborzadtak tőle. . . „Pedig éppenséggel nincs okunk rá. Nem barát — ellenfél költötte e műnek veszett hírét s mi felültünk neki; legtöbben a nélkül, hogy azt az Egyesség Könyvét láttuk és olvastuk volna.“ Igy ír Dr. Masznyik Endre e munkához csatolt becses történelmi tanulmányában, melyben továbbá a leghitelesebb adatokkal dönti meg a református atyáinkfiai közül egyik-másik történetíró azon téves, — de általuk a legnagyobb előszeretettel hirdett tanítását is, hogy Luther szellemé egyházalkotó erővel eredetileg fel sem is lépett s hogy Magyarországon a kálvinista egyház volt az, mely elsőnek alakult meg s azt csak félreértésből nevezték lutheránusnak s ágost. hitvallásu evangélikusnak!

E becses munka megszerzéséhez egész kis történetet fűződik s a beavatottak tudják, hogy mennyit kellett az ékes tollú írónak fáradoznia. A hozzá írt történelmi tanulmány is mindenkoron becses forrás lesz a magyar protestantizmus megértéséhez.

A munka különben a „Luther-Társaság“ kiadásában jelent meg s a f. évi tagdíj czimén minden tag megkapta, azért is részletesebb ismertetését nem tartjuk szükségesnek. *)

Nógrádi.

Hornyánszky Héber Nyelvtana 4 korona beküldése mellett megszerezhető Hornyánszky Viktor könyvkiadó hivatalánál (Budapest V., Akadémia-utca 4.) Az „Egyesség Könyvének“ terjesztésével a Luther-Társaság könyvkereskedése foglalkozik (Budapest VIII., Szentkirályi-utca 33.). Különben a pozsonyi „Theol. Otthon“ felügyelője Kovács Sándor theol. akad. tanár is (Pozsony konvent-u. 11. sz.). szívesen szolgál a megrendelőknek. —

BELÉLET.

Laukó emlékünnepe Kecskeméten. Kegeletes ünnepélylyel róttá le háláját a kecskeméti ág. hitv. ev. egyház néhai nagyérdemű lelkésze Laukó Károly iránt, a midőn halálának évfordulóján november 12-én a kecskeméti sirkertben, hol a volt puritán életű pap hamvai porladoznak, szép, magas, fekete márvány síremlékét felavatta. A síremlék felállításához a pestmegyei esperesség özvegy-árva intézete 200 koronával járult, a pestmegyei egyes lelkészek s egykét egyház is elküldte a maga adományát e czélra, hogy megörökítse emlékét annak a papnak, a ki a pestmegyei özvegy-árva intézetnek feltámasztója s hosszú időn át önzetlen és fáradhatlan előmunkása volt. A hiányzó összeget, a nagyobb részt pedig a kecskeméti hálás egyház adományozta. S hogy nem csak nagynevű papja, de az egykori kiváló pedagógus, kántor-hitoktatója: Kressák Pál iránt is lerőjja a kegelet és hála adóját, egyuttal ennek sírjára is szép fekete márvány emlékkövet emelt. — A sirkertben délelőtt 11 órakor már kint volt a gyászoló Lauko és Kressák családokkal a város színe java, a mikor Sárkány Béla ez időszerinti kecskeméti alesperes-lelkész s egy néhány pestmegyei lelkész vezetésével a presbyterium megjelent s kezdetét vette a valóban megható ünnepély. — A „Városi dalárda“ és a „Polgári dalkör“ felváltva énekeltek a siroknál gyászdalokat igen szép és precise előadással. Lauko sírjánál Sárkány lelkész mondott megható beszédet, majd Koritsánszky János felügyelő helyezte el a sírra az egyház koszorúját, a pestmegyei esperességét pedig Noszko István rákoskeresztúri lelkész. Kressák sírjánál pedig Mayerfy Zoltán gondnok, az egykori tanítvány mondott szívből fakadó beszédet, s az egyház koszorúját Sárkány imája után Koritsánszky felügyelő tette le. Gyászdal fejezte be a kegeletes ünnepélyt.

Teplomavetés. Hontmegyében, Egyházmároth ev. leányegyházában Össödön nov. 1-én nagy ünnepességgel átadatott a 2000 koronával renovált templom az ő rendeltetésének Krupecz Isván alesperes. Kramár Samu és Bobál Samu lelkészek közreműködésével. — A renovált templom 50 év előtt épült a jelenleg is Bécsben élő Szeberényi János kezdeményezésére. Holéczy Miksa lelkész munkafolytatásával és most Isten további s örök dicsőségére megújított a szent hajlék épülete.

A hallei magyar egylet f. hó 10-én alakult meg a következő tisztkarral: Elnök: Kovácsics Géza, főjegyző-pénztáros: Németh Sándor, könyvtáros: Hoffmann Károly.

Lelkészegyleti gyűlés. A somogyi ág. hitv. evang. egyházmegyei lelkészegylet őszi gyűlését, Nagykanizsán 1908. november 4-én tartotta meg. Ez alkalommal első tárgy a dunántúli egyházkerületi gyámodla ügye volt. Előadója ez ügynek Mesterházy Sándor nemespátrói lelkész volt, ki miután részletesen ismertette az egyházkerületnek ez évi közgyűlésén hozott határozatát, — továbbá Varga Gyula vönczki esperes-lelkésznek e tárgyban kiadott felhívását és Izsó Vincze győri lelkésznek az »Evangelikus Óráló« 43-ik számában megjelent indítványát, ez utóbbit a maga egészében, indokolásával együtt, elfogadásra ajánlotta és Izsó Vinczének üdvözlését indítványozta a gyűlésnek. A gyűlés tagjai sok keserű felszólalás után egyhangulag elfogadták Izsó Vincze

indítványát és azt a kiküldött gyámoldai bizottság, a gyámoldai igazgatóság és az egyházkerületnek is elfogadásra a legmelegebben ajánlják, annyival inkább, mert úgy vélekednek, hogy a kerületnek pénztára, melynek forgalma az 1907-ik esztendőben: 2,691,930 korona 97 fillér volt, bizonyára megbírja a már nyugdíjazottak további gyámolítását és a kívánt visszafizetéseket, illetve törlesztéseket is, különösen akkor, ha a kerület mindig erkölcsi kötelességének fogja tartani a jótékony célú adományok és önkéntes segélyezéseket megelőzőleg visszafizetni azokat a járulékokat, melyeket a tagok igen nagy része szerény jövedelméből csak úgy tudott befizetni, hogy magától és övéitől sokat vont meg élelemben és ruhában is. Nézetünk még az is, hogy a felszámolásnál nemcsak a 134,135 korona 40 f., ezidőszerint meglevő köztöke jöhet számításba, hanem az egyházkerületnek még hosszú évek során fenn kell tartania az eddig folyósított segélyeket, így a tűzbiztosítási nyereségnek, mely jóformán kizárólag a lelkészek és tanítók fáradozásának eredménye, teljes egészében további ide utalványozását, sőt más segélyforrásokat is kell nyitnia; például az idősebb lelkészeknek eddig juttatott korpótlék-segély is ide lesz fordítandó. A felszámolás keresztülvitelénél valamely »szaktudós« számítását mellőzni kívánjuk, mert úgy vagyunk meggyőződve, hogy az egyházkerület illető tisztviselői is ki tudják, még pedig díjtalanul ki tudják számítani, hogy ki-kinek mennyit fizetett be a gyámolda pénztárába és hogy kinek-kinek mennyi jár vissza a kamatokkal együtt és mert úgy gondoljuk, hogy a szaktudósnak szánt tiszteletdíjából néhány, — a kamatok kamatját ügyis elvesztő — tagnak jogos követelése megtéríthető lesz. Izsó Vincze kartársunkat indítványáért szívből üdvözljük. A gyűlés további folyamán az egyület megemlékezik arról, hogy Zsilinszky Mihályt a »Ne temere« című pápai decretum visszavonattatása érdekében kifejtett tevékenységéért innen is, onnan is sok alaptalan és jogtalan támadás érte, őt jegyzőkönyvi kivonattal üdvözölni határozta. — Örömmel vettük tudomásul, hogy egyházkerületünk elfogadva a tőlünk származott indítványt, ez évi közgyűlése jegyzőkönyvének 187-ik pontjában kimondotta, miszerint a theologusok, a soproni evangélikus theologiai akadémiában, a zenében is képeztesse és ez ügyet a megvalósítás végett áttette a főiskolai nagybizottsághoz. Együletünk reményli, hogy a kiképzés már a folyó tanévben megkezdődik. (Bis dat, qui cito dat.) Ez alkalommal először üdvözlöttük körünkben, kartársi szeretettel az Orosházáról hozzánk jött Jakab István sandi segédlelkész. — A gyűlést Hütter Lajos nagykanizsai lelkész, helyettes elnök lezárván, a lelkésztestvérek a templomba vonultak, hol nekik az úrvacsorát Haniffel Sándor szepetneki segédlelkész szolgáltatta ki. (M. S.)

Lelkeszi jubileum. F. hó 8-án volt 40 éve, hogy Schweitzer Jakabot tátraaljai (forbergi) lelkészt, Máday szuperintendens felszentelte. E negyven évből 35 évet töltött Tátraalján. Harmincz évig kettős hivatalt viselt, lelkész és tanító volt. Fizetése kettős hivataltalán kitett 944 K-t számos éven keresztül. E csekély fizetés mellett lankadatlanul, búzgón tanított és predikált. A mai napig, noha gyöngéledik, példás lelkiismeretességgel végzi lelkészi teendőit. A mellett valóban az egész község lelkész feje, az iskolaszék, a tűzoltóság, az úrbéri község, a fogyasztási szövetkezet elnöke, gyámolya stb. Kedves kötelességet teljesített tehát a tátraaljai egyházközség, midőn szeretett,

munkás lelkészét, lelkészkedésének 40 éves évfordulóján ünnepelte. Egyházmegyei felügyelőnk dr. Lersch Kornél, aki egyszersmind a tátraaljai egyházközség felügyelője is, és aki mindenütt első helyen található, ahol érdemeket honorálni kell, örömmel ragadta meg most is az alkalmat és az egyházközséget egyetemben szép megtiszteltetésben részesítette a jubiláló lelkészt. November 8-án d. u. 2 órakor gyűltek össze a templomban a tátraaljai hívek és a lelkész tisztelői közelből távolból, s midőn a lelkész megjelent, sorban üdvözölték őt. Először Dr. Lersch Kornél szép beszédben emelte ki az ünnepelt lelkésznek az egyház, iskola, község körül szerzett érdemeit. Azután Székely Gyula főesperesünk üdvözölte őt melegen, szeretetteljesen. Utána a helybeli gondnok Turner János nyújtotta át az ünnepeltnek az egyházközség ajándékát, egy ezüst serleget s benne 100 K. aranyban. — Kintler Béla késmárki tanító, a tanítók küldöttségének élén, mint tanítót méltatta a jubilánst. Üdvözlő beszédet mondtak még Kaul Jakab földbirtokos a szomszéd Rokus község nevében, és Menhard Márton tátraaljai községi bíró az egész község forró hálóját tolmácsolta. A késmárki lyceum megbízásából Weber Sándor üdvözölte az ünnepeltet. Két iskolás-gyermek, közülök az egyik a lelkész árva leányunkája, alkalmas köszöntőt mondtak. Végül Schweitzer Jakab mély meghatottsággal köszönte meg minden egyesnek külön-külön szívélyes szavakkal a kitüntető figgelmét. Csendben, visszavonultságban, önzetlenül teljesítette Schweitzer Jakab kötelességeit. Áldásosműködéséről az ujságok hírt nem hoztak, sőt még a szomszédban sem igen törődtek vele, sokoldalú tevékenységéről tudomásuk se volt. Pedig hányan vannak, akik a legcsekélyebb fáradságért mindjárt fizszeres elismerést várnak és értenek is hozzá csekély érdemeiket fényes világításba helyezni. Sajnos, még nagyobb azoknak száma, kik minden fáradozás és munka nélkül kitüntetésekben szeretnének részesülni. Nem! Schweitzer Jakab soh' sem tartozott és nem tartozik ma sem a hivalkodók csoportjához. Épen azért tudjuk, hogy most is a külső megtiszteltetésnél többre becsülte híveinek barátjainak őszinte, meleg ragaszkodását és ezzel kapcsolatban a lelkiismeretesen végzett munka tudata, a legszebb jutalma. Az Úr pedig ő hozzá, hű sáfárához is egykor így fog szólni: „Jól vagyon jámbor és hiv szolgám, kevesen voltál hiv, sokra bizlak ezután, menj bé a te Uradnak örömébe“ (Holko.)

Az „Ev. Órálló 41 és 42-ik számában közzétett pályázatot az **alsószelezsényi lelkészi állomásra** dec. 4-i határnappal megújítom.

Körmöcbányán, 1908. nov. 14.

(2—1)

Raab Károly
barsi ág. h. ev. esperes.

A felsőozori (Trencsén m.) ág. hitv. ev. egyház rendes **kántor-tanítói állásra** pályázatot hirdet. A megválasztott kötelessége az elemi hat osztály — s az ismétlőiskolában tanítani és a „kántori“ teendőket végezni. A magyaryelv mellett a tótnyelv ismerete szükséges. Javadalmazás: rendes lakás és kert használatára és 1000 korona készpénzben, a melyből az állam 620 koronát az egyház 380 koronát fizet. Pályázati kérvények f. hó 28-ig alulírottához küldendők.

Felsőozoron, 1908. nov. hó. 9-én.

(1—1)

Vargha Emil
ev. lelkész.